

amit — szintén nem csálthatatlanul — önmagáról gondol. Életünket nem alapozhatjuk sem külső, sem belső esetlegességekre. Az igazi keresztény élet akkor kezdődik, amikor az ember túljut a passzívításon; nem azért él, hogy „látva lássák“, hanem hogy láttasson. Keresztényként élni a világban Isten felmutatását jelenti. Amikor felebarátaink megítélnék, és csak ezt az ítéletet érdemes és kell figyelembe venni, Isten felé megtett utunkat mérjük fel, azt, hogy hogyan adtunk helyet Isten akaratának életünkben. Bennünk nemcsak a hús-vér ember, hanem az élő Istennek a gyermeke is megmérettetik. Ha rosszat mondanak reánk, — akár a gyermek az ő szüleire, — árnyékot vetünk Istenre, szégyent hozunk rá. Amikor sikerül kivívnunk jószágunk által felebarátaink elismerését, Isten világosságát növeljük a földön. Nem véletlen, hogy Jézus olyan határozottan fogalmazta meg tanítványaira nézve is a róluk alkotott vélemény fontosságát: „Ti vagytok a világ világossága. (...) Úgy fényltek a ti világosságtok az emberek előtt, hogy lássák a ti jó cselekedeteiteket, és dicsőítsék a ti mennyei Atyátokat.“

Életünk folytonos istentisztelet, tanítás, példázat s felebarátaink szeme előtt és részvételével zajlik: ezért kell állandóan számon tartani, hogy kinek mondanak minket az emberek. Isten világosság, s hordozói által nem homályosulhat el s nem silányulhat rivaldafénnyé az égi fény! Nemcsak Isten visel gondot reánk, mi is gondviselői vagyunk az ő nevének, részesei az élő Isten diadalának vagy bukásának az emberi szívekben!

Jézus kérdésére a keresztény egyház egymilliárd Pétere tartozik válaszolni s nemcsak hitvallásában: életével és életében, lélekben és igazságban.

Isten a mi Atyánk. A gyermek szeretetével törekedjünk arra, hogy mindenkor az élő Isten fiának tartsanak minket az emberek. Így szerezzünk örömet és dicsőséget az Ő nevének! Ámen.

ÁLDOTT ADÓSSÁG

Róm 13,7—8

Nem látok bele senki zsebébe, nem tudom azt sem, ki mennyi pénzt őriz otthonában vagy a takarékpénztárban. Bevallom, nem is érdekel: anyagi helyzete mindenkinek személyes ügyét képezi, ott és azzal beszél róla, ahol és akivel kedve tartja. Belelátok azonban az emberi szívbe, s ez fölöslegessé is teszi a pletykaízü kíváncsiskodást, amely nem is illene a templomhoz. Általánosan beszélek hát önmagunkról, az ember-ről, aki mai életkörülményeink között, hála Istennek nem ismeri már csak emlékeiből a régiak könnyes szegénységét. Megvan a mindennapi kenyerünk s gyermekeinknek öreg napjainkra tartalékolni is tudunk kezesetükből. Ennek ellenére nemcsak ismerjük még, de át is tudjuk érezni azt a mondást, mely szerint mindent el lehet leplezni, de a szegénységet rejtegetni a legkilátástalanabb vállalkozás. Aki valaha is pénz-

zavarba került, mások időleges segítségére szorult, az tudja, miről beszél. Nehéz elfelejteni azt, milyen nyomasztóan hat a lélekre az adósság tudata, milyen görcsös a tartozás szorítása. Az adós embert is könnyű felismerni, ha becsületes: gondterhelt arca, nyomott hangulata, megingott biztonságérzete mindenkor elárulja helyzetét, vidámságában is csak félszájjal nevet, valósággal kirí a magabiztos, rendezett anyagi körülmények között élők társaságából. Nem alszik nyugodtan az, akinek álmára törlesztendő kölcsönök árnyéka vetül. Egyetlen célja van, ennek rendel alá mindent: megadni a tartozást, megszabadulni attól, mint a betegségtől.

Induljunk ki abból a kérdésből, hogy miért hat ránk ilyen nyomasztóan az, ha tartozunk valakinek? Egyszerű a válasz, szinte feleslegessé teszi a kérdést. Az adósság, a kölcsönös határidőre törlesztendő, néha kamatostól, s amíg fennáll, függést és kiszolgáltatottságot jelent. Láthatatlan láncsal köt a kölcsönzőhöz, szabadságunkban korlátoz; csak akkor tehetünk azt a pénzünkkel, amit akarunk, miután az adósságot megadtuk. Másként megperdül fölöttünk a dob, fölharsan a kikiáltó hangja, s nemcsak javaink vannak oda, de becsületünk is. A megaláztatástól való félelem, a szégyen, amit hozzátársít a köztudat, nem egy emberrel követtetett már el kétségbeesett és végzetes lépést. Szomorú, sötét, fenyegető, néha halált okozó dolog a tartozás, s ezek után nagyon furcsán fog hangzani az, amit most mondok: mi mindnyájan, kivétel nélkül, mérhetetlenül el vagyunk adósodva, súlyos tartozások terhelnek.

Tudom, hogy némán tiltakoztok s a villanásnyi lelki költségvetés után megnyugodva válaszol a lelketek: nem igaz, senkinek sem tartozom, hála Istennek! Senkitől se kértem vagy ha kértem, idejében megadtam tartozásomat! Az én válaszom is hálaadás, hálaadás azért, hogy csalódtok, hogy igazatok ellenére sincs igazatok! Hálaadás azért, hogy adósok vagyunk tudtunk ellenére is. Kétféle adósság van ugyanis: az életet az anyagiakon túl lelki értékekkel is mérjük, s az adósság e második síkon válik igazán fontossá. Az, hogy valakinek pénzével tartozunk, kellemetlen ugyan, de csak átmeneti: a lélek kölcsönein és törlesztésükön azonban üdvösségünk múlik. Hogy a lelki adósságok életem és halálom túlmutató fontosságát érzékeltessem, képzeletbeli sétára hívlek: a kolozsvári Házsongárdi temetőben Dsida Jenő örök nyugvóhelye mellett állunk meg. Ennek falán, márványtáblára vésve, e sorokat olvashatjuk: „Megtettem mindent, amit megtehettem, / kinek tartoztam, mindent megfizettem. / Elengedem mindenki tartozását, / felejtsd el a romló földi mását.“

Gyönyörű sorok. Aki egyszer megízleli zenéjüket, sohasem felejt el őket. Kísértenek, s egyszer csak felbukkan a kérdés: sokezer társuk közül mivel érdemelte ki éppen e négy sor, hogy márványba vésve öröködjön a fiatalon elhunyt költő földi porhüvelye fölött? A búcsú lehetfinom lírája csupán, mely hangulatában otthonra lelt az évszázados fák alatt? Ez is. E sorok titka azonban abban rejlik, hogy a költő látzólag búcsúzkodik, de valójában rádköszön, bemutatkozik általuk. Megkér, hogy felejtsd el arca romló mását, de úgy teszi ezt, hogy rádbízva költészetének finom varázsában halhatatlan lelkét. Tagadja azt, hogy közünk volna egymáshoz, de úgy, hogy ráébreszt: még a halál se oldja fel, törli le egymás iránti tartozásainkat: valaki majd a mi sirunknál is megáll s keresi azt a márványba véssett, láthatatlan négy sort: életünk leltárát.

Miből származik ez a halálon túlmutató adósság, mely annak bizony-sága, hogy romló földi arcunk alatt, halhatatlan lelkünkben egy titkos arcot hordozunk mindahányan? Az életünket meghatározó adósságok első és legfontosabb forrása az, hogy Isten teremtményei vagyunk. Életünk csak annyira a mienk, hogy sohase felejthessük el: valójában ajándék, kölcsön. Lelkünk szabad, de szárnyalásának legbódultabb perceiben üt-közik korlátokba, fogy el éltető levegője, hogy ráébredjen: mint a só-lyommadár, csak a röptető kézre szállhat le ismét. Életünk — Adynál szebben nyelvünkön ezt már senki se imádkozhatja el —, Isten „drága pénze“: sáfarkodásunk leteltével kamatos kamataival is el kell szá-molnunk.

Adósságaink második forrása az, hogy mint Isten teremtményei egy-másnak testvérei vagyunk, az emberi közösséghez tartozunk. Az Isten-hez kötő ős-fénysugár földközélemben szivárvánnyá bomlik, színesedik: első, egyetlen adósságunk az emberi világban sok-sok kicsi tételben ölt testet. Megszületünk, anyánk életet ad, s ezzel kezdetét veszi az a kölcsön-sorozat, amely szintén törleszthetetlen. Sokáig, nagyon sokáig életünk csak elfogadás, s milyen sokatmondóan és jelképesen az: mikor végre adhatnánk is valamit, akkor vesszük észre, hogy már nincs kinek. Azok, akiknek szinte mindent köszönhetünk, szolgálatuk betöltésével észre-vétlenül félrehúzódnak: nehogy azt higgyük, hogy a törlesztésre várnak. Ez az emberi élet, sors szép és szomorú: a szeretet adományait mindig mások iránt törlesztjük. Édesapánk, édesanyánk felnevelt, mi gyerme-keinket gyámolítjuk; népünk megőrizte számunkra a szülőföldet s az anyanyelvet, mi a jövőnek ápoljuk; egyházunk se iratott alá velünk kö-televényt a négyszáz éves örökség átadásakor, mindennapi törődésünk-ben mégis egyre inkább mi is évszázadokban kezdjük mérni a jézusi evangélium sorsát e földön s áldozni is tudunk ezért. Gyakran zúgolód-va, panaszkodva, kétségesskedve, de örömmel vesszük számba adóssá-gainkat és törlesztünk, akkor, amikor tudunk és annak, akit talán ismeretlenül állított mellénk az élet. Ahogy fogy az élet, lassan már csak tartozásunk érdekel, adni szeretnénk, adni, egyre többet, minden adós-ságot kiegyenlíteni s lelkünknek a háborgás helyett nyugalmat szerezni a végső percre.

Miért vagyunk gyakran megkeseredett, nyugtalan lelkű emberek adósságai alatt görnyedő kereszthordozók? Azért, mert még nem tud-juk mindig az isteni és emberi rend egységében látni az életet, s ez abban is megmutatkozik, ahogy adósságainkat megítéljük és törleszteni próbáljuk. Kizárólagosan emberi mértékkel mérünk ott, ahol a mérleg isteni szerkezetű s örökkévaló értékekkel kell egyensúlyba hozni kar-jait. Van olyan ember, aki úgy ítéli meg az életét, mint olyan váltót, amelyet kitöltetlenül adott kezébe a jó Isten, az emberi közösség. Ta-gadja adósságát, azzal az önámítással, hogy az utolsó percben is kitölt-heti a váltót, olyan összegre, amennyire ő értékeli magát, s ezzel minden adósságát visszafizetheti. Van aki rejtegeti önzését egy életen át, van aki cinikusan, nyíltan megvallja, kérkedik is vele, ha számonkérés éri. Van, aki kegyelemből, ingyen reméli megváltását, s van, aki tagadja azt s nem tart rá igényt sem. A legtöbb ember őszintén fizetni akar. Tartozásait kiegyenlíthetőeknek ítéli és gondosan számontartja, erejét nem kíméli, de egész életét megmérgezi: a törlesztés kétségbeesett kísérletévé változtatja. Az állandó gyötrődés, hogy adósságainktól minél hamarabb megszabaduljunk, a jó szándékot is hamar kicsinyes mérlegeléssé, ön-

zessé változtatja, a hitelezők iránti gyűlöletté. Csak annak adni, akitől kaptunk s csak annyit, amennyivel tartozunk. Betölteni a törvényt: eleget tenni, megadni az adót, a vámot, a tisztességet, de semmi mást. Milyen szánalmas és félelmetes pedig az az ember, aki adósságaival együtt a kölcsönzöt is kiiktatja, kipipálja lelki nyilvántartásából. Óriási volna a magánya, a körülötte tátongó űr, ha botor kísérlete valaha is sikerrel járhatna. Így is addig rángatja, kuszálja adósságai kötelekeit, hogy közel kerül — s saját kezével teszi ezt — a megfulladáshoz.

Ne így képzeljük el az adósságtól való szabadulás, a törlesztés módját. Hívjuk segítségünkre Pál apostolt, hogy bölcs tanácsával útbaigazítson: „adjátok meg... mindenkinek, a mivel tartoztok: akinek az adóval, az adót; akinek a vámmal, a vámot; akinek a félelemmel, a félelmet; akinek a tisztességgel, a tisztességet. Senkinek semmivel ne tartozzatok, hanem csak azzal, hogy egymást szeressétek; mert a ki szereti a felebarátját, a törvényt betöltötte.” Pál is úgy gondolkozik részben, mint mi: kívánatosnak tartja, hogy a keresztény embert ne terheljék adósságok. Arra inti híveit, hogy semmi földi dologgal ne tartozzanak senkinek, tegyenek eleget köteleseiknek. Jól tudja, hogy csak az lehet teljes értékű, boldog, nyugodt ember, aki nem tartozik, akitől nincs amit számonkérni s azért nem kiszolgáltatót! De tudománya nemcsak ennyiből áll. Sokkal lényegesebb, hogy felvillantja az adósságnak egy másik arcát is, s látszólag ellentmondva önmagának, most már megköveteli híveitől azt, hogy tartozzanak: „ne tartozzatok, hanem csak azzal, hogy egymást szeressétek!”

Az adósság rossz — állítottuk, s Pál igazat ad nekünk, hogy aztán meggyőzőn arról is, hogy az adósság jó! Egy szóval sikerül ezt elérnie: a szeretet a bölcsnek kövének szerepét tölti be abban az átalakulásban, melyen át a tartozás ólomsúlyá Isten ötvöskezén aranycsipkévé finomul, könnyebbedik. A szeretet egyetemessége elnyeli, megszünteti, magába olvasztja az adós ember kicsinyes számítását, kétségbeesését, önzését, cinikusságát. Milyen is Pál szemével nézve az adósság? Mit jelent, mit kell látnunk benne?

Az adósság szabadság. Csak az az ember szabad, aki ismeri és gyakorolja jogait, de erre csak az képes, aki kötelességei számbavételével keresi meg a maga helyét a nap alatt. Szörnyű volna, az élethez való jogunkat vonnák kétségbe, ha valaki kijelenthetné: fizet ő helyettünk. Életünk értelme, egyedi célja, hősiessége éppen abban áll, hogy ezt senki sem vállalhatja át beleegyezésünk nélkül. Nincs szebb jogunk a szabadságnál, annál, hogy adósságainkat személyesen fizethessük meg.

Az adósság alázat. Attól, hogy felfuvalkodjunk, göggel forduljunk a világ és embertársaink felé, hogy mindent megvásárolhatónak tekintsünk, a leghatékonyabban az véd, ha tudjuk: mi magunk is adósok vagyunk, földi Krözusként is szegények Isten országában.

Az adósság életerő. Nem minden eladósodott ember dobja el magától az életet. Hányan vannak, akik, csak azért élnek még, hogy törlesszenek, vétkeik következményeit hordozzák és jóvátegyék. Nagyszerű dolog, ha életünk nehéz perceiben tartozásaink tudata ad új erőt.

Az adósság bátorság, bizalom. Szomorú, ha valaki nem mer kérni, legalább mások részére, ha magáért nem is hajlandó erre, hiszen vagy attól fél, hogy visszautasítják vagy nem bízik önmagában, hitelképességében. Az adósság sokszor egyetlen útja annak, hogy előbbre léphessünk.

Az adósság boldogság, öröm. Aki tartozik, általában nem kedveli hitelezője küszöbét, de ha törleszteni jön, bármilyen kevés is az, amit visszafizethet, újra és újra örömmel lépi át azt.

Íme, Pál apostol egyetlen mondattal mivé változtatta az adósság keserű kiszolgáltatottságát, amikor egyetlen tartozásunk lényegét, tartalmát a szeretetben jelölte meg! Ha szeretettel tartozunk valakinek, hozzá is tartozunk s nem lehet nagyobb boldogsága a keresztyény embernek annál, hogy ő Istenhez és embertársaihoz közel van, hitelképes és adófizető Isten országában.

Vizsgáljuk meg újra életünket: kinek mivel tartozunk? Törlesszük adósságainkat a mindennapi élet törvénye szerint, adjuk meg mindenkinek az adót, a vámot, a tisztességet, kinek-kinek ami jár, de sohase feledjük: a tartozás törvényének betöltése a szeretet! Ez a szent adósság határozza meg és töltse be életünket. Amikor Pál adósságaink kuszaságában a szeretet varázsszavával rendet teremt, megnyugtat és békéséget kínál nekünk, arra hív, hogy ezen az úton is közeledjünk Isten-országára felé.

Egy hindu szólás szerint az adósság az emberek ég felé úszó hajója. Ha háborog körülöttünk az élet-óceán, s már-már elveszünk adósságaink hullámsírijában, Isten ezt a szeretet-hajót küldi megmentésünkre. Kapaszkodjunk belé s áldjuk érte mindenkor az Ő szent nevét. Ámen.

NE KÁROMKODJ!

5Móz 19,12

Gyermekeinket ma már nem terheljük meg a tízparancsolat teljes szövegének megtanulásával, Mózes törvényének csak a rövidített, leegyszerűsített változatát ismerik. Talán könnyebb is így megjegyezni őket, közelebb állnak hozzánk.

A felolvasott bibliai versnek, a harmadik parancsolatnak is hasznára válik a lerövidítés: a „ne káromkodj!“ életünkhöz közelállóan fejezi ki az eredeti szöveg lényegét, s így is ment át a köztudatba. Nem lényeges kérdés, valamelyik változatot mindenki ismeri az elemi osztályos gyermektől, a matuzsálemi korú öregekig. A baj az, hogy csak ismerjük, de nem tartjuk be: úgy vesszük sokszor ajkunkra Isten nevét, úgy káromkodunk, mintha Mózes sohase véste volna kőtáblára a parancsolatot. A tíz parancsolatból különben is egyre kevesebbet tartunk meg, lassan már csak a nagy, úgynevezett „halálos“ bűnök döbbsenének meg, a többiek fölött könnyen napirendre térünk. A káromkodás fölött is. Olyan könnyen rááll a szánk, annyira megszoktuk, hogy már divat számba megy, s a maradásig jele megbotránkozni rajta. Nem is ajánlatos ma már a gyermekekre is rászólni az utcán, ha káromkodáson érzük. Máskülönben hagyományja is van nálunk a véteknek: semmi sem boszszant annyira, mint amikor valaki arra büszke, hogy káromkodók vagyunk.